Вх. № ЧР-03-397/23.10.2024 г.

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.пс.н. Соня Карабельова

по конкурс за „**доцент“** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки и национална сигурност по професионално направление, професионално направление 3.2 Психология (Професионално ориентиране и кариерно развитие) за нуждите на секция „Трудова и организационна психология“ към ИИНЧ-БАН, обявен в Държавен вестник бр. 58 от 09.07.2024 г.

Основание за изготвяне на рецензията: заповед РД-6-446 от 05. 09. 2024 г. на Директора на ИИНЧ-БАН.

1. Общи положения

В конкурса участва един кандидат: гл. ас. д-р Сезгин Мюмюн Бекир в Институт за изследване на населението и човека, Българска академия на науките.

Сезгин Бекир завършва с отличен успех специалност „Психология“ към СУ „Св. Кл. Охридски“ през 2001 г. и придобива степента „магистър“ със специализации по „Трудова и организационна психология“ и по „Клинична и консултативна психология“. През 2019 г. защитава успешно дисертация на тема: „Его състояния и житейски позиции в професионалната реализация на личността“ и придобива образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.2. Психология.

От 2001 г. до 2003 г. Сезгин Бекир работи трудов посредник в Бюро по труда – гр. Кърджали, и като военен психолог в поделенията в гр. Момчилград и в гр. Хасково. В периода 2003 - 2019 г. работи в публичния сектор като главен секретар на Община Кърджали. Именно през тези години С. Бекир активно участва като ръководител, експерт и обучител в различни социални проекти, финансирани по националните и оперативните програми на Европейския съюз.

От 2019 г. до 2021 г. е пост-докторант/ изследовател, а от 2022 г. и до момента е главен асистент в департамент „Психология“, ИИНЧ – БАН. Д-р Бекир взема активно участие в научни проекти, свързани с трудовата и организационна психология, което напълно съвпада с тематиката на обявения конкурс.

2. Хабилитационен труд

За участието си в конкурса гл. ас. д-р Сезгин Бекир представя хабилитационен труд – монография: „Транзакционен анализ и професионално ориентиране“. Трудът отговаря на всички изисквания за монография и **напълно съвпада с тематиката на обявения конкурс**. Това ми дава основание да направя извода, че **гл. ас. д-р С. Бекир** изпълнява изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за заемане на академични длъжности в ИИНЧ-БАН.

3. Изпълнение на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Гл. ас. д-р Сезгин Бекир представя справка със съответен доказателствен материал. От справката става ясно, че д-р С. Бекир *изпълнява минималните национални изисквания* съгласно с Правилника за прилагане на ЗРАСРБ (изменение и допълнение ДВ бр. 15 от 19.02.2019 г., таблица 1, Област 3. Социални, стопански и правни науки, 3.2. Психология). По конкретно: за група А, Б и В, съответно показател 1, показател 2 и показател 3 той има необходимите 150 точки, тъй като притежава степента „доктор“, която носи 50 т., а също така представя хабилитационен труд, който носи 100 т.

Група Г (П4 до П10) от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ поставя изискване за публикациите за доцент, според което кандидатът трябва да има най-малко 200 точки. Въз основа на представената справка от д-р С. Бекир неговите публикации носят 270,8 т. Също така според Правилника, кандидатът за доцент трябва да има и 50 т. от цитирания. Справката за цитиранията, представена от гл. ас. д-р Сезгин Бекир, показва цитирания, които се равняват на 80 т. Направена от мен проверка потвърждава представената от д-р С. Бекир справка за цитиранията.

4. Публикации

Гл. ас. д-р С. Бекир представя справка с научните трудове по темата конкурса, която показва следното: една монография по темата на конкурса; публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“; 4 статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация в съавторство; 16 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове, като 3 са на английски език, 11 са самостоятелни и 5 в съавторство.

Представените от кандидата научни трудове не повтарят такива от предишни процедури за придобиване на научно звание и академична длъжност. В представените за конкурса научни трудове не е установено плагиатство.

5. НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ И НАУЧНИ ПРИНОСИ

Представените от гл. ас. д-р Сезгин Бекир научни публикации са изцяло в проблематиката на обявения конкурс.

Ще обърна специално внимание на основната монография: „Транзакционен анализ и професионално ориентиране“, която е в интерпретативните рамки на транзакционния анализ. Фокусът е върху изясняване на взаимовръзките между личността и житейските позиции като личностни детерминанти на поведението от гледна точка на избора на професия и професионалната реализация. Теоретичната постановка акцентира върху възникването и етапите на развитие на транзакционния анализ като психотерапевтичен подход и неговото приложение. Представени са его състоянията като модел за организация и функциониране на личността, структурния и функционалния модел за анализ на интрапсихичните процеси и проявления на его състоянията в поведението на личността. Разгледани са основните личностни конструкти в транзакционния анализ и житейските позиции като двудименсионален конструкт, обхващащ едновременно позитивни и отрицателни нагласи за себе си и другите.

Допълнително са описани глобални и личности възприятия за кариерата и кариерния успех, убеждения и прояви в поведението, които са в унисон с идеите за качеството на професионалния живот като многомерен конструкт. Систематизирано са представени резултати от авторово проучване за връзките между личностните конструкти от теоретичната рамка на транзакционния анализ

и субективното чувство за кариерен успех. Изследванията са проведени в периода 2017 – 2021 г. при респонденти от осем професионални области. Описани са основните фактори, които оказват влияние върху избора на професия и кариерно развитие на юношите.

Също така са анализирани три от най-разпространените теории за професионално ориентиране в юношеска възраст, свързани с процеса за избор на професия, който започва още в ранна детска възраст. Представени също така и резултати от верификацията на адаптирани за българската социокултурна среда четири методики за измерване на личностни конструкти в рамките на теорията на транзакционния анализ – за изследване на его състоянията, житейските позиции, стила на работа и житейския сценарий.

Основен принос на монографията е, че това е едно от първото по рода си изследване за българския социокултурен контекст. По отношение на анализираните термини д-р Бекир се позовава на огромно разнообразие и богатство от поведенчески и психологически прояви, на много и различни ценности, свързани с тях, които имат специфичен, но и дуалистичен характер.

Важно е да подчертая, че високото професионално ниво на представяне на резултатите дава възможност за ясно отграничаване на значими взаимовръзки между изследваните феномени, обогатява наличната информация и осигурява нов задълбочен поглед.

Въз основа на задълбочен анализ и интерпретация на резултатите от проучванията е направен профил на водещите личностни характеристики, които имат значение за кариерния успех. В тази връзка друг основен принос на автора е извеждането на примерен модел за кариерно консултиране.

В останалите публикации се третират основни въпроси за ролята на личностните характеристики на юношите, за взаимоотношенията с връстници, родители и учители и приложимостта на личностните конструкти от транзакционния анализ като подход за анализ в трудов и организационнен контекст. Значим принос на публикациите са и адаптираните и стандартизирани въпросници и скали за целите на професионалното ориентиране и кариерното развитие. Всичко това е показател и за научно-приложния характер на публикациите, които могат да се приемат и като принос за разработване на

програми за подобряване на взаимодействията между родители и деца, учители и ученици и да доведат по повишаване на чувството за благополучие.

Публикациите показват, че д-р Сезгин Бекир се утвърждава като безспорен и компетентен учен със собствено присъствие в науката.

Напълно приемам приносите на гл. ас. д-р С. Бекир, които могат да бъдат допълнени и обобщени по следния начин.

1. Представените научни трудове характеризират д-р С. Бекир като изследовател с подчертан интерес не само към теоретичните анализи, емпиричните изследвания, но и към практико-приложните аспекти на работата. Основният принос в тези публикации е свързан с обогатяване на теоретико-приложните и методологически аспекти на подходите за оценка на проблемните личностни черти в детска и юношеска възраст.
2. Обща характеристика на научните публикации е интерпретацията на идеите и понятията в три мета обекта на психологическото познание: теория, метод и експеримент в смисъла на практическо действие.
3. Всяка от публикациите е свързана с реално съществуващ значим обект или принцип на психологическата наука. Вграждането в изследователската дейност на непоклатимата взаимовръзка теория-метод-действие е важен признак за неговата методологическа грамотност.
4. Публикациите кореспондират достоверно както с научните постижения на психологията, така и с човешките практики на здравия разум.
5. Натрупаната фактология в множество изследвания рефлектира върху различни области на трудовата и организационна психология.

6. Лични впечатления за кандидата

Познавам Сезгин Бекир от периода му на обучение в специалност „Психология“ в СУ „Св. Кл. Охридски“ (1996-2001). Още в тези ранни години от своето професионално развитие той се отличаваше се изключително задълбочен интерес към теоретичните знания, развиване и усъвършенстване на уменията за анализ и интерпретация на емпирични данни. Рецензент съм на докторската му дисертация и познавам работата му като пост-докторант (2019-2021).

Смятам, че С. Бекир е извървял път на успешно академично и общо културно развитие, че се е формирал като специалист в деликатна област на психологическото познание. Изграден е като човек и личност, притежава висока и интерперсонална интелигентност. Има способности за коректно сътрудничество с хората, отговорен и критичен е към света и себе си.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Гл. ас. д-р Сезгин Мюмюн Бекир – отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ и на правилниците за неговото приложение както в страната, така и в ИИНЧ към БАН. Цялостното творчество на д-р С. Бекир предлага обстоен, системен и задълбочен анализ на постиженията в сферата на трудовата и организационната психология, пречупени през оригиналната интерпретация на автора.

В резултат на високата оценка на научноизследователската дейност на гл. ас. д-р Сезгин Бекир категорично подкрепям избирането му за „доцент“ по професионално направление 3.2. Психология (Професионално ориентиране и кариерно развитие) в секция „Трудова и организационна психология“, департамент „Психология“ към ИИНЧ-БАН.

23.10.2024 г. Рецензент:

гр. София (проф. д.пс.н. Соня Карабельова)